

Joanna Czaplak, Ryszard Żyśko

Wieloaspektowa analiza największych przedsiębiorstw w Polsce w 2009 roku

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia 46/2,
45-55

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

*Katedra Teorii i Historii Ekonomii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

**Wydział Ekonomiczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

JOANNA CZAPŁAK*, ROBERT ŻYŚKO**

*Wieloaspektowa analiza największych przedsiębiorstw
w Polsce w 2009 roku*

Multi-faceted analysis of the biggest companies in Poland in 2009

Słowa kluczowe: wieloaspektowa analiza, przedsiębiorstwa w Polsce, przedsiębiorstwa państwowe, przedsiębiorstwa prywatne, spółki komunalne, ranking największych przedsiębiorstw

Keywords: multifaceted analysis, companies in Poland, state-owned companies, private companies, municipal companies, ranking the biggest companies

Celem opracowania jest wieloaspektowa analiza obszernego zbioru największych polskich przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem charakterystyk własnościowych oraz źródeł pochodzenia kapitału. Badania oparto na zmodyfikowanym i rozszerzonym zbiorze danych zawartych w *liście 2000 „Rzeczypospolitej”*, czyli rankingu polskich podmiotów gospodarczych sklasyfikowanych według wielkości osiąganych przychodów. W badaniach wykorzystano trzy kategorie ekonomiczne: przychody ze sprzedaży, zatrudnienie oraz zysk netto.

Wstęp

Od kilku lat dziennik „Rzeczpospolita” co roku publikuje zestawienie 2000 największych polskich przedsiębiorstw pod względem osiąganych przychodów. Na potrzeby artykułu wykorzystano ostatnią dostępną listę, tj. z 2009 roku. Zawiera ona zbiór wielu danych, na podstawie których można przeprowadzić głęboką analizę polskich przedsiębiorstw i wyciągnąć istotne wnioski. W związ-

ku z niekompletnością wszystkich informacji oraz koniecznością przystosowania ich do celów badawczych *lista 2000* wymagała modyfikacji i uzupełnień.

Po pierwsze, w zestawieniu znajdowały się jednocześnie grupy kapitałowe oraz spółki dominujące i podmioty zależne wchodzące w ich skład. W celu uniknięcia wykorzystania do obliczeń powtarzających się części danych¹, z listy zostały usunięte jednostki dominujące i zależne, a pozostawiono wyłącznie grupy kapitałowe. Po drugie, na podstawie umieszczonego na *liście 2000* trzycyfrowego kodu określającego formę własności, a także dodatkowych własnych analiz, dokonano rozróżnienia przedsiębiorstw według różnych kryteriów opisanych w dalszej części artykułu. Kolejnym problemem, jaki należało rozwiązać, było uzupełnienie brakujących danych dla niektórych przedsiębiorstw, tak by lista była kompletna. Dokonano tego, opierając się na innych powszechnie dostępnych źródłach informacji². Ostatnim krokiem było usunięcie przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 osób.

Ostatecznie liczebność zbioru zaokrąglono do 1500 przedsiębiorstw o największych przychodach (dalej – *lista 1500*). Pozostawiono trzy charakterystyki ilościowe: przychody ze sprzedaży, zysk netto oraz wielkość zatrudnienia. Na ich podstawie obliczono następujące wskaźniki efektywnościowe, wykorzystane do analiz:

- wydajność pracy – przychody ze sprzedaży na zatrudnionego (w tys. zł),
- zyskowność pracy – zysk netto na zatrudnionego (w tys. zł),
- rentowność netto – udział zysku netto w przychodach ze sprzedaży (w procentach).

Przedsiębiorstwa zostały podzielone według kryterium rodzaju większościowego właściciela na „państwowe” i „prywatne”. W ramach podmiotów określanych dalej jako „państwowe” (lub przedsiębiorstwa sektora publicznego) wydzielono trzy grupy:

- przedsiębiorstwa będące w 100% własnością państwową,
- przedsiębiorstwa, w których udział państwa (Skarbu Państwa) waha się od 50% do 100%,
- spółki komunalne.

¹ Dane liczbowe charakteryzujące grupę kapitałową częściowo zawierają dane podmiotów wchodzących w skład grupy. Należy pamiętać, że nie podlegają one prostemu sumowaniu odpowiednich pozycji, zgodnie z zasadami rachunkowości stosuje się określone korekty i wyłączenia w przypadku transakcji między jednostką dominującą a zależną.

² Korzystano m.in. z: „*listy 500*” tygodnika „Polityka”, raportu „Coface CEE Top 500”, Monitora Polskiego B, oficjalnych stron internetowych przedsiębiorstw, strony internetowej „Gazeta Biznesu”. W kilku przypadkach dokonywano szacunków na podstawie analogii branżowej przy uwzględnianiu wielkości przychodów.

Z kolei podmioty prywatne podzielono na podstawie dwu kryteriów:

- rodowodu własnościowego: „nowe prywatne” oraz „sprywatyzowane”³,
- pochodzenia dominującej części kapitału: „zagraniczne” (z kapitałem zagranicznym) i „krajowe” (z kapitałem krajowym).

Dodatkowo w całym zbiorze oznaczono spółki giełdowe, z których większość należy do grupy „prywatne”, ale w kilku bardzo dużych i znaczących spółkach giełdowych Skarb Państwa posiada nadal większościowe udziały.

W celu przeprowadzenia analizy branżowej opartej na kodach PKD⁴ przedsiębiorstwa z *listy 1500* rozdzielono na trzynaście grup:

- grupa 1 (PWH) – „przemysł wydobywczy i hutnictwo”,
- grupa 2 (ENE) – „energetyka”,
- grupa 3 (PSP) – „przemysł spożywczy”,
- grupa 4 (PLE) – „przemysł lekki”,
- grupa 5 (PCH) – „przemysł chemiczny”,
- grupa 6 (PMM) – „przemysł metalowy i maszynowy”,
- grupa 7 (BMB) – „budownictwo i przemysł materiałów budowlanych”,
- grupa 8 (SHA) – „sieci handlowe”,
- grupa 9 (HDE) – „handel detaliczny”,
- grupa 10 (HHU) – „handel hurtowy”,
- grupa 11 (TIL) – „transport i logistyka”,
- grupa 12 (TEL) – „telekomunikacja i informatyka”,
- grupa 13 (USL) – „pozostałe usługi”.

W analizowanym zbiorze nie uwzględniono banków, firm ubezpieczeniowych oraz innych instytucji finansowych, gdyż nie znajdowały się one na *liście 2000* publikowanej przez dziennik „Rzeczpospolita”.

1. Charakterystyka ilościowa i efektywnościowa badanego zbioru podmiotów

W rozpatrywanej grupie 1500 największych przedsiębiorstw w Polsce (tab. 1) dominują podmioty prywatne w liczbie 1410 z 94% udziałem w zbiorze. Sektor publiczny liczy jedynie 90 przedsiębiorstw, tj. 6%.

³ Więcej na temat rozróżnienia przedsiębiorstw nowych prywatnych oraz sprywatyzowanych zob.: M. Bałtowski (red.), *Przedsiębiorstwa sprywatyzowane w gospodarce polskiej*, PWN, Warszawa 2002.

⁴ W 2007 roku Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (DzU. 251, poz. 1885) wprowadzono nową klasyfikację PKD. Została ona dostosowana do klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev. 2 stosowanej w Unii Europejskiej.

Tabela 1. Struktura własnościowa badanego zbioru – dane ilościowe

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa		Przychody		Zatrudnienie		Zysk netto	
	liczba	procent	wartość	procent	wielkość	procent	wartość	procent
Ogółem lista, w tym:	1500	100,00	1177,6	100,00	2044,8	100,00	47,58	100,00
państwowe	90	6,00	167,9	14,26	584,4	28,58	7,50	15,76
prywatne	1410	94,00	1009,7	85,74	1460,4	71,42	40,08	84,24
kapitał krajowy*	830	44,67	587,5	49,89	1249,7	61,11	21,40	44,97
kapitał zagraniczny	670	56,33	590,1	50,11	795,7	38,89	26,17	55,03

*zarówno przedsiębiorstwa państwowe, jak i prywatne

Źródło: opracowanie własne

Proporcje sektorowe pod względem przychodów, zysków i wielkości zatrudnienia⁵ nieco się różnią, choć zawsze dominują przedsiębiorstwa prywatne. Ich udział w całkowitych przychodach i zyskach kształtuje się na podobnym poziomie (ok. 85%), jedynie pod względem zatrudnienia jest nieznacznie mniejszy.

Przedsiębiorstwa z dominującym kapitałem krajowym (zarówno państwowym, jak i prywatnym), których jest 830, stanowią ponad 56,33% badanego zbioru. Pozostałą część zbioru konstituują podmioty z kapitałem zagranicznym. Pomimo że liczebność tych ostatnich jest mniejsza, to ich przychody i zyski netto kształtują się na nieco wyższym poziomie. Natomiast pod względem wielkości zatrudnienia znacząco dominują przedsiębiorstwa z kapitałem krajowym.

Interpretując trzy podstawowe wskaźniki zawarte w tab. 2, możemy ocenić efektywność funkcjonowania przedsiębiorstw w różnych przekrojach.

Zauważamy znaczną dysproporcję pomiędzy sektorem prywatnym a publicznym, gdy chodzi o wydajność oraz zyskowość pracy. Przedsiębiorstwa prywatne charakteryzują się ponad 2-krotnie wyższymi wskaźnikami niż państwowe. Świadczy to o bardziej racjonalnym poziomie zatrudnienia w grupie podmiotów prywatnych. Mimo to osiągają one niższą o ponad 10% rentowność netto niż podmioty z sektora publicznego. Taki wynik związany jest najprawdopodobniej z uprzywilejowaną pozycją na rynku przedsiębiorstw państwowych, które często funkcjonują jako monopole.

Rozpatrując badany zbiór pod względem pochodzenia kapitału, zauważamy, że firmy z kapitałem zagranicznym we wszystkich badanych obszarach

⁵ We wszystkich tabelach przychody oraz zyski netto wyrażono w mld zł, zatrudnienie w tys. osób.

Tabela 2. Wskaźniki efektywnościowe w badanym zbiorze przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Wydajność pracy		Zyskowność pracy		Rentowność netto	
	wielkość	procent	wielkość	procent	wielkość	procent
Ogółem lista, w tym:	575,91	100,00	23,27	100,00	4,04	100,00
państwowe	287,36	49,90	12,83	55,14	4,46	110,40
prywatne	691,38	120,05	27,44	117,92	3,97	98,27
kapitał krajowy	470,13	81,63	17,13	73,61	3,64	90,09
kapitał zagraniczny	742,18	128,87	32,91	141,43	4,43	109,65

Źródło: opracowanie własne

efektywności, charakteryzują się wyższymi wskaźnikami niż krajowe. Szczególnie duża różnica (ponad 90%) występuje w przypadku zyskowności pracy.

2. Analiza zbioru przedsiębiorstw państwowych

Dla celów analizy podmiotów państwowych wyodrębniono ich 3 podgrupy: podmioty ze 100% udziałem państwa, z większościowym udziałem własności państwowej (od 50% do 100%) oraz spółki komunalne. Dodatkowo wydzielono podgrupę spółek giełdowych, w których Skarbu Państwa zachował dominujący udział. W tabelach 3 oraz 4 znajdują się podstawowe informacje niezbędne do dalszej analizy.

Najliczniejszą grupę przedsiębiorstw państwowych *listy 1500* stanowią podmioty ze 100% udziałem Skarbu Państwa. Ich udział zarówno liczbowy, jak i w przychodach wynosi niespełna 50% całego zbioru. W zatrudnieniu natomiast jest o 20 pkt. procentowych większy. Znacząco odstają one od przedsiębiorstw

Tabela 3. Charakterystyka grupy przedsiębiorstw państwowych

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa		Przychody		Zatrudnienie		Zysk netto	
	liczba	procent	wartość	procent	wielkość	procent	wartość	procent
Ogółem państwowe, w tym:	90	100,00	167,92	100,00	584,35	100,00	7,50	100,00
100% własn. państwa	43	47,78	81,94	48,80	398,23	68,15	0,76	10,13
ponad 50% do 100%	18	20,00	77,25	46,00	145,16	24,85	6,40	85,33
spółki komunalne	29	32,22	8,73	5,20	40,96	7,00	0,34	4,53
Spółki giełdowe	8	8,89	68,28	40,66	108,51	18,57	6,77	90,27

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4. Grupa przedsiębiorstw państwowych – wskaźniki efektywnościowe

Wyszczególnienie	Wydajność pracy		Zyskowność pracy		Rentowność netto	
	wielkość	procent	wielkość	procent	wielkość	procent
Ogółem państwowe, w tym:	287,36	100,00	12,83	100,00	4,46	100,00
100% własn. państwa	205,76	71,60	1,91	14,89	0,93	20,85
ponad 50% do 100%	532,17	185,19	44,09	343,65	8,28	185,65
spółki komunalne	213,13	74,17	8,30	64,69	3,89	87,22
Spółki giełdowe	629,25	21,89	62,39	486,28	9,92	222,4

Źródło: opracowanie własne

z większościowym udziałem Skarbu Państwa. Mimo że tych drugich jest ponad dwa razy mniej, ich zysk netto to 85,33% całej grupy.

Spółki komunalne stanowią prawie 1/3 sektora publicznego, ale charakteryzują się bardzo niskim poziomem przychodów, zatrudnienia oraz zysku netto. Są to zazwyczaj niewielkie podmioty funkcjonujące na rynkach lokalnych, a ich podstawowym celem działania jest zaspokajanie potrzeb danej społeczności. Wypadają one zaskakująco dobrze pod względem efektywności. Można przypuszczać, że wynika to z faktu, iż podmioty te często posiadają pozycje naturalnych monopolistów.

Spółki giełdowe sektora publicznego charakteryzuje racjonalna polityka zatrudnienia oraz wysoki zysk netto. Można przypuszczać, że spółki te znajdują się w trakcie prywatyzacji metodą kapitałową, której podlegały podmioty państwowe charakteryzujące się dobrą kondycją finansową. Posiadają one największą efektywność we wszystkich analizowanych obszarach. Nieco niższe wskaźniki posiadają przedsiębiorstwa z większościowym udziałem własności państwowej. Natomiast najniższy poziom efektywności wskazują podmioty ze 100% udziałem własności państwowej

3. Analiza zbioru przedsiębiorstw prywatnych

Przedsiębiorstwa o dominującej własności prywatnej stanowiące aż 94% badanego zbioru, zostały podzielone według trzech rozłącznych kryteriów (tabela 5, 6).

Biorąc pod uwagę pierwsze kryterium, można stwierdzić, że blisko 78% wszystkich przedsiębiorstw stanowią przedsiębiorstwa nowe prywatne, a pozostałą część sprywatyzowane (tzn. z rodowodem sięgającym gospodarki socjalistycznej). Pod względem pozostałych charakterystyk te rozbieżności są mniejsze.

Tabela 5. Charakterystyka grupy przedsiębiorstw prywatnych

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa		Przychody		Zatrudnienie		Zysk netto	
	liczba	procent	wartość	procent	wielkość	procent	wartość	procent
Ogółem prywatne, w tym:	1410	100,00	1009,68	100,00	1460,4	100,00	40,08	100,00
sprywatyzowane	311	22,06	352,53	34,92	466,95	31,97	18,27	45,58
nowe prywatne	1099	77,94	657,16	65,08	993,45	68,03	21,80	54,42
kapitał krajowy	740	52,48	419,60	41,56	665,32	45,57	13,91	34,71
kapitał zagran.	670	47,52	590,09	58,44	795,08	54,43	26,17	65,29
spółki giełdowe	95	8,64	88,67	13,49	170,80	17,19	1,17	5,37
spółki pozagiełdowe	1004	91,36	568,48	86,51	822,64	82,81	20,63	94,63

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Grupa przedsiębiorstw prywatnych – wskaźniki efektywnościowe

Wyszczególnienie	Wydajność pracy		Zyskowność pracy		Rentowność netto	
	wielkość	procent	wielkość	procent	wielkość	procent
Ogółem prywatne, w tym:	691,38	100,00	27,44	100,00	3,97	100,00
sprywatyzowane	754,95	109,19	39,12	142,57	5,18	130,48
nowe prywatne	661,49	95,68	21,95	79,99	3,32	83,63
kapitał krajowy	630,67	91,12	20,91	76,20	3,31	83,38
kapitał zagran.	742,18	107,35	32,91	119,93	4,43	111,59
spółki giełdowe	656,05	94,89	23,14	84,33	3,53	88,92
spółki pozagiełdowe	703,36	101,73	28,90	105,32	4,11	103,53

Źródło: opracowanie własne

Fakt ten można wytłumaczyć tym, że przedsiębiorstwa sprywatyzowane są przeciętnie wyraźnie większe niż przedsiębiorstwa nowe prywatne.

Natomiast ze względu na pochodzenie kapitału („krajowy” – „zagraniczny”) liczba firm jest zbliżona, również proporcje przychodów i zatrudnienia kształtują się na podobnym poziomie. Jedynie odnośnie do zysku netto wyraźną przewagę uzyskują podmioty gospodarcze z udziałem kapitału zagranicznego.

Interesująco prezentują się rezultaty wskaźników efektywnościowych przy różnych podziałach badanego zbioru. Przedsiębiorstwa sprywatyzowane są efektywniejsze niż nowe prywatne, co jest dość zaskakujące.

W konfrontacji kapitał zagraniczny vs kapitał krajowy, wszystkie wskaźniki efektywnościowe są wyższe dla przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Taki rezultat nie jest z kolei niespodzianką.

Gdy chodzi o podział na spółki giełdowe oraz pozagiełdowe, to różnica ich wskaźników efektywnościowych nie jest duża, niemniej w każdym z trzech badanych wskaźników wyższe wartości wykazują te drugie.

4. Analiza grup branżowych

Ze względu na ograniczone ramy niniejszego opracowania analizę grup branżowych sprowadzimy do ciekawego – jak się wydaje – zagadnienia zbadania udziałów przedsiębiorstw państwowych oraz przedsiębiorstw z dominującym kapitałem zagranicznym w poszczególnych (tabela 7, 8).

Zauważamy, że przedsiębiorstwa sektora publicznego zdecydowanie dominują pod względem przychodów i zatrudnienia w trzech branżach: PHW, ENE, TIL. Wynika to z faktu, że w każdej z tych branż istnieją wciąż olbrzymie, niesprywatyzowane podmioty (w PHW kopalnie węgla, w ENE spółki energetyczne, w TIL grupa PKP SA). Znaczący udział państwa w grupie TEL, szczególnie w zatrudnieniu, tworzony jest przez przedsiębiorstwo Poczta Polska SA, które jest największym pracodawcą w Polsce – zatrudnia ponad 95 tys. pracowników. Znaczący udział państwa (15–20%) występuje jeszcze w grupach

Tabela 7. Grupy branżowe – udział przedsiębiorstw państwowych

Lp.	Grupa	Przedsiębiorstwa		Przychody		Zatrudnienie	
		liczba	procent	wartość	procent	wielkość	procent
1	PHW	13	38,24	43,59	58,56	166,29	74,79
2	ENE	21	47,73	49,41	56,59	85,81	63,12
3	PSP	1	0,65	1,65	2,07	2,75	2,24
4	PLE	1	1,20	0,59	1,54	2,09	2,48
5	PCH	8	6,45	20,66	14,58	20,10	16,48
6	PMM	8	3,76	2,16	1,35	10,71	4,76
7	BMB	3	2,08	0,99	1,40	3,21	2,34
8	SHA	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	HDE	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	HHU	7	2,01	7,91	3,64	15,59	7,55
11	TIL	19	32,20	20,91	60,92	145,90	81,23
12	TEL	3	6,12	8,91	15,16	99,73	60,26
13	USL	6	6,19	11,15	20,74	32,18	19,37

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8. Grupy branżowe – udział kapitału zagranicznego

Lp.	Grupa	Przedsiębiorstwa		Przychody		Zatrudnienie	
		liczba	procent	wartość	procent	wielkość	procent
1	PHW	12	35,29	13,90	18,67	19,25	8,66
2	ENE	14	31,82	19,06	21,83	13,96	10,27
3	PSP	58	37,66	46,58	58,49	63,61	51,78
4	PLE	40	48,19	23,71	61,86	39,17	46,42
5	PCH	75	60,48	38,02	26,84	54,39	44,61
6	PMM	135	63,38	130,47	81,56	149,93	66,61
7	BMB	57	39,58	37,52	53,29	56,23	40,96
8	SHA	27	50,00	93,15	73,58	176,27	73,45
9	HDE	35	36,08	20,96	59,39	13,70	36,74
10	HHU	131	37,64	100,84	46,44	74,13	35,90
11	TIL	18	30,51	8,50	24,75	23,95	13,33
12	TEL	21	42,86	32,97	56,14	43,42	26,24
13	USL	47	48,45	24,42	45,43	67,09	40,39

Źródło: opracowanie własne

PCH oraz USL, natomiast w pozostałych 7 grupach jest bardzo mały, nieprzekraczający 4% przychodów. W dwóch grupach handlowych SHA i HDE przedsiębiorstwa państwowe nie występują.

Kapitał zagraniczny w podgrupie podmiotów prywatnych jest mocno rozproszony (tab. 8). Najmniejszy udział posiada w branżach zdominowanych przed podmioty sektora publicznego (PHW, ENE, TIL). Wyraźniej przeważa w sektorach przemysłowych (oprócz PCH) oraz handlowych.

5. Udział badanej grupy 1500 przedsiębiorstw w zbiorze wszystkich największych przedsiębiorstw gospodarki polskiej

Porównanie badanego zbioru 1500 podmiotów gospodarczych z danymi GUS⁶ dotyczącymi wszystkich przedsiębiorstw funkcjonujących w gospodarce polskiej pozwoli zweryfikować przyjętą metodologię badań oraz określi rangę analizy zawartej w opracowaniu.

⁶ *Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych stan na 31 XII 2009*, GUS, Warszawa 2010, tab. 34.

Przeprowadzenie porównania jest możliwe, ponieważ zarówno *lista 1500* jak i publikacja GUS uwzględnia te same grupy podmiotów gospodarczych, tj. nie są brane pod uwagę jednostki sektora finansowego. Ważne jest też, że zawarty w opracowaniu GUS podział przedsiębiorstw ze względu na wielkość zatrudnienia pozwala wydzielić dla potrzeb porównania „największe przedsiębiorstwa” (czyli takie, w których poziom zatrudnienia jest większy niż 249 osób). Odpowiednie dane zawiera tabela 9.

Tabela 9. Udział przedsiębiorstw z *listy 1500* w danych GUS

Wielkość zatrudnienia	Przychody (mld zł)			Zysk netto (mld zł)		
	lista 1500	dane GUS	udział listy 1500	lista 1500	dane GUS	udział listy 1500
Zatrudnienie > 249	1050,31	1311,96	80,06%	44,89	54,44	82,46%

Źródło: opracowanie własne; *Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych – stan na 31 XII 2009*, GUS, Warszawa 2010, tab. 34

Okazuje się, że pod względem przychodów analizowany zbiór przedsiębiorstw (*Lista 1500*) obejmuje 80,06% przychodów wszystkich przedsiębiorstw zatrudniających ponad 249 osób, a zysk netto przedsiębiorstw z *listy 1500* stanowi 82,46% zysku netto tych przedsiębiorstw. Różnica między badanym zbiorem, a danymi GUS wynika głównie z założeń metodologicznych przyjętych w niniejszym opracowaniu, które zakładały eliminację podmiotów dominujących i zależnych. Takiego wyłączenia nie stosuje Główny Urząd Statystyczny.

Generalnie na podstawie danych z tab. 9 można stwierdzić bardzo dużą reprezentacyjność badanej próby w odniesieniu do zbioru największych polskich przedsiębiorstw.

Zakończenie

Na *liście 1500* sektor prywatny dominuje nad publicznym nie tylko pod względem wskaźników ilościowych (przychody, zatrudnienie, zysk netto), ale także w przypadku indeksów efektywnościowych (zyskowości oraz wydajności pracy). Jedynie rentowność netto w sektorze prywatnym jest niższa niż w publicznym. Najprawdopodobniej wynika to z uprzywilejowanej pozycji rynkowej (monopolistycznej) niektórych największych przedsiębiorstw publicznych.

Spośród przedsiębiorstw państwowych najlepsze wskaźniki efektywności osiągają spółki giełdowe, tuż za nimi znajdują się podmioty z większościami udziałem państwa. Najgorzej wypadają spółki, gdzie Skarb Państwa posiada

100% własności. Może to wynikać z faktu, iż w tych ostatnich ciężko jest przeprowadzić procesy restrukturyzacyjne.

Na podstawie analizy sektora prywatnego można wyciągnąć kilka interesujących wniosków. Ponad trzykrotnie mniejsza liczba podmiotów sprywatyzowanych jest w stanie wygenerować zbliżoną ilość zysku netto, co firmy nowe prywatne. Spółki z dominującym udziałem kapitału zagranicznego są generalnie efektywniejsze niż te z udziałem kapitału krajowego.

Zaskakujące okazały się wyniki analizy prywatnych spółek giełdowych – przedsiębiorstwa sprywatyzowane (a więc o rodowodzie sięgającym gospodarki socjalistycznej) uzyskały wyraźnie lepsze wskaźniki efektywnościowe od przedsiębiorstw nowych prywatnych, powstałych już po 1989 roku.

Wyniki badań zawarte w niniejszym opracowaniu wskazują, że analiza biorąca za podstawę *listę 1500* największych polskich przedsiębiorstw pozwala wyciągnąć wiele interesujących spostrzeżeń i wniosków na temat udziału w gospodarce i efektywności różnych grup podmiotów gospodarczych sektora prywatnego i publicznego.

Bibliografia

- Bałtowski M. (red.), *Przedsiębiorstwa sprywatyzowane w gospodarce polskiej*, PWN, Warszawa 2002.
- Bałtowski M., *Rodowód własnościowy i udział kapitału zagranicznego a wyniki największych polskich przedsiębiorstw*, [w:] B. Błaszczuk, P. Kozarzewski (red.), *Zmiany w polskich przedsiębiorstwach. Własność, restrukturyzacja, efektywność*, „Raporty CASE” 2007, nr 70.
- Lista 2000*, „Rzeczpospolita” 12 października 2010.
- Lista 500*, „Polityka” 5 maja 2010.
- Monitor Polski B z lat 2008–2011.
- Ranking Coface CEE Top 500*, listopad 2010, www.coface.pl.
- Serwis internetowy Gazele Biznesu, www.gazele.pl.
- Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych*, GUS, Warszawa 2010.

Multi-faceted analysis of the biggest companies in Poland in 2009

The article presents results of multi-faceted analysis which was conducted on the set of biggest companies in Poland in 2009. The survey was based on the “2000 List” published by “Rzeczpospolita” daily.

In the first chapter, there are methodology assumptions presented which were accepted for the needs of analysis. Origin data was verified and lacks in information were completed. As a result, the companies list was shortened to 1,500 firms. The second chapter contains initial “1,500 List” analysis. Next two chapters focus on firms from public and private sector. The fifth chapter consists of multi-faceted analysis with regard to sectors. In the last part of this research authors presented conclusions based on the analysis.